

(ה)משרד הראשי לגזע ולהתישבות

(SS-Rasse Und Siedlungshauptamt; RUSHA). הוקם ב-1931, וב-1935 נהיה

'משרד ראשי' במסגרת הס"ס. תחילה נועד המשרד לעסוק בשלושה דברים:

- א. מחקר בתחום הגזע ובדיקת 'טוהרם הגזעי' של חברי הס"ס ונשיהם;
- ב. טיפול בשאלות מעשיות-טכניות הכרוכות בהתיישבות חקלאית של חברי הס"ס והכוונתם לחקלאות, בעיקר בסביבת הערים;

ג. הדרכה ולימוד בענייני גזע, ובכלל זה השתלמות המיועדת לחוגים אליטריים בקרב הנאצים

(Blut-Und Boden Aristokratie).

ראשו הראשון של המשרד, ריכטר ולטר דרה, הועבר ב-1938 מתפקידו לפי שהיה 'תיאורטי מדי' לטעמו של הינריך הימלר, ובמקומו מונה גינתר פנקה. ב-1940 מונה תחתיו אוטו הופמן, והוא שהתווה את מדיניות המשרד בשנות המלחמה וההתפשטות של הרייך השלישי. ראשו האחרון של המשרד, מאפריל 1943, היה ריכרד הידלברנט.

כבר ביוני 1939, חודשים מספר לפני פרוץ המלחמה, שיגר המשרד לפראג את ס"ס אופברפירר קורט פון גוטברג כדי לנשל מאדמתם בעלי אחוזות בפרוטקטורט בוהמיה ומורביה ולישב גרמנים תחתם. בשטחים שסופחו לרייך מפולין הכבושה עסקו שלוחות המשרד בהחרמת רכוש קרקעי מיהודים ומפולנים. ב-1940 הוחל בתוכנית לגרמן פולנים 'בעלי תכונות גזעיות רצויות', והמשרד הופקד על בדיקת המועמדים המתאימים וסיווגם. בנובמבר 1940 הוקם סניף של המשרד בלודז', ובוחנים מטעם המשרד (Rassereferenten Eignungsprüfer) נשלחו למחנות המעבר של פולנים שגורשו מהשטחים המסופחים לרייך כדי לברור את המועמדים לגרמון. הבוחנים בדקו גם את 'ערכם הגזעי' של הנרשמים כגרמנים לפי מוצאם (Volkliste) ואת 'כשרותם'. המשרד השתתף גם בתוכנית של העברת ילדים פולנים לגרמניה שנועדו לגרמון (לבנסבורן). תוכניות גרמון בקנה-מידה גדול הועלו גם ביחס לאוקראינים.

בימי המלחמה רבו המשימות של עקירת חקלאים מקבוצות אתניות שונות מאדמתם ויישוב גרמנים שהובאו מארצות שונות. משימות הגרמון נעשו בחלקן בשיתוף עם מוסדות אחרים של הס"ס והמפלגה הנאצית, כגון נציבות הרייך לחזוקת הלאום הגרמני; 'המשרד הראשי לשאלות הלאום'

(Hauptamt Für Volksttumfragen) ו'מרכז הפולקסדויטשה'

(Volksdeutsche Mittelstelle).

משרבו המוסדות והפעילויות בתחום הגזע, נתגלו חיכוכים ומאבקים על סמכויות – תופעה שכיחה במבנה מנגנוני הנאצים – וחל כרסום במעמד המשרד ובמרחב פעילותו. כמה מהשליטים המקומיים הנאצים, כגון אלברט פורסטר, מושל דנציג-פרוסיה המערבית

שיחסיו עם הימלר היו מתוחים, הצרו את צעדי המשרד בתחום שלטונם. בשנתיים האחרונות של המלחמה, בעת שהידלברנט עמד בראש המשרד, הוטלו עליו שירותים משניים שונים למען הס"ס.

המשרד היה מאוייש בצעירים שאפתנים רבים, בעלי השכלה רפואית ואחרת, ואחדים מהם קודמו לתפקידים בכירים ביותר בס"ס: פנקה מונה למפקד עליון של הס"ס והמשטרה (HSSPF) בדנמרק; גוטברג מונה לאותו תפקיד בבילורוסיה, והופמן – בדרום-מערב גרמניה. ב-1944 עבדו במרכז המשרד שבברלין ובשלוחותיו 284 איש.